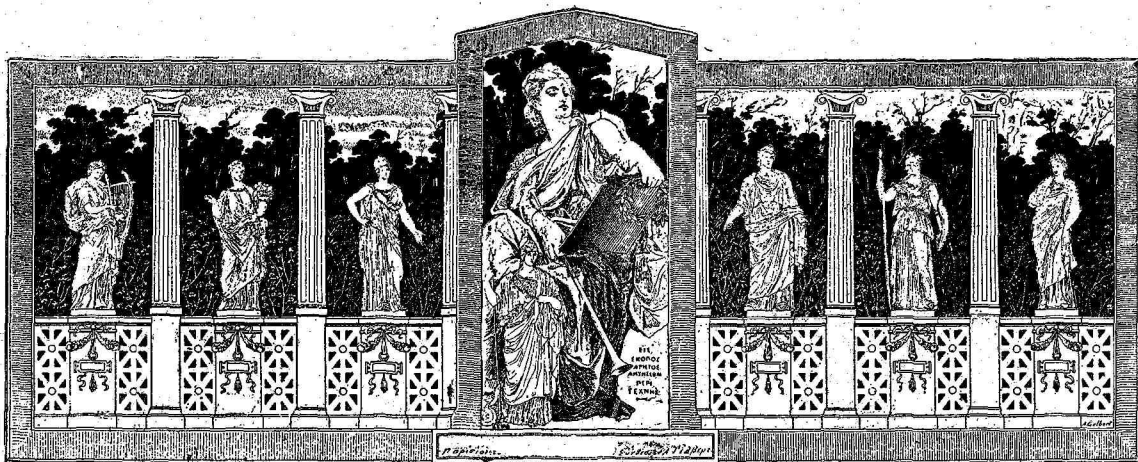
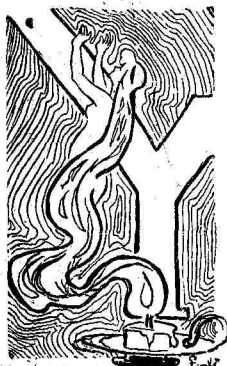

ΔΥΣΕΥΡΕΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΡΙ ΧΙΟΥ

ΠΑΡΧΕΙ βιβλίον εἰς τέταρτον, περιέχον ὀγδοήκοντα ἀναρίθμους σελίδας ἀγνώστου τόπου ἐκδόσεως, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπερασπίζεται ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ του ὁ ἐπίσκοπος τῶν δυτικῶν τῆς Χίου Φίλιππος Μπαβεστρέλλης καὶ συνάμα ἐκτίθενται τὰ

δευνά, τὰ ὁποῖα ὑπέστη ἡ Δυτικὴ ἐκκλησίᾳ ἀφ' οὗτου ἐκυρλεῦσε τὴν νῆσον ἡ Τουρκία. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ βιβλίου τούτου ἡ εὔρεσις εἶνε δύσκολος, χάριν τῶν βιβλιοφίλων δημοσιεύομεν καὶ τὴν ἐπιγραφὴν :

Apologia in difesa di Monsignor Filippo Bavestrelli Vescovo di Scio con un succinto racconto delle calamita accadute a quella Chiesa presentata alla Sac. Congregazione de Propaganda Fide dal nipote di detto Vescovo.

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐδημοσιεύθη μετὰ τὸ 1728 καὶ περιέχει πλουτίμους πληροφορίας τῶν πονηρῶν ἐκείνων χρόνων, οἱ ὁποῖοι εἶνε ὅπως δὴ ποτε χρήσιμοι τῷ ἱστοριογράφῳ τῆς Χίου.

Ἡμεῖς μόνον μεταφράζομεν γραμμὰς τινὰς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Ὁ ἱεράρχης Φίλιππος Μπαβεστρέλλης ἐγεννήθη ἐν Χίῳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης ὀγδῶς ἐκατονταετηρίδος. Ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ κατήγετο ἐκ Γενούης καὶ ἦτο ἐκ τῶν εὐγενῶν. Ἐξέπαιδεύθη παρὰ τοῦ ἐκ μητρὸς θείου του, ἱερέως Φραγκίσκου Δικμαλά. Παρὰ τοῖς Ἱησοῦταις ἔμαθε τὰ λατινικὰ καὶ τὴν θεολογίαν.

Χειροτονηθεὶς ἱερεὺς διωρίθη βικάριος ἐν Ρόδῳ ἐπὶ σκοπῷ νὰ συνδράμῃ τοὺς δυτικούς αἰχμαλώτους τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὰ τουρκικὰ πλοῖα. Καὶ ἦτο τότε ὁ μόνος δυτικὸς ἱερεὺς ἐν τῇ νήσῳ

ταύτῃ, ἐνθα ἔμεινεν ἐπὶ δεκατρία ἔτη. Ἀποθανόντος τοῦ ἱερέως Μιχαὴλ Ἑρρίτση βικαρίου ἐν Χίῳ, μετετέθη ὁ Μπαβεστρέλλης ἐν τῇ γενεθλίῳ πατρίδι αὐτοῦ, ἧτις διετέλει ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ 1694 ἐξεστράτευσαν οἱ Ἑνετοὶ κατὰ τῆς Χίου καὶ τὴν κατέλαβον τὸν Σεπτέμβριον μῆνα, ἀλλὰ τὸν Μάρτιον τοῦ ἐπομένου ἔτους ἐγκατέλειψαν τὴν νῆσον. Ὡστε ἡ ἀτυχὴς αὕτη κατοχὴ τῶν Ἑνετῶν διήρκεσε περίπου ἑπτὰ μῆνας. Τινὲς ἐκ τῶν ὀρθοδόξων Χίων εἶχον εἶπῃ εἰς τοὺς Τούρκους ὅτι οἱ δυτικοὶ Χῖοι ἐνήργησαν ἐνετικὴν κατοχὴν καὶ οὕτως οἱ Τούρκοι μανιωδῶς κατεφέροντο κατὰ τῶν δυτικῶν, τῶν ὁποίων ἐδημεύθη ἡ περιουσία καὶ ἀπηγγονίσθησαν τέσσαρες, ὁ Πέτρος Γιουστινεάνη, ὁ Φραγκίσκος Δράγος, ὁ Νικόλαος Καστέλλης ⁽¹⁾ καὶ ὁ Δομένικος Στέλλας. Ἐπίσης κατέλαβον δυτικὰς ἐκκλησίας, τὰς μονὰς, τὴν μητρόπολιν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Σεβαστιανοῦ καὶ τὰς μετέβαλον εἰς Τζαμία. Ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου τῶν Ἱησοῦτῶν κειμένη παρὰ τῷ λιμένι ἐγένετο ἀποθήκη ἐμπορευμάτων. Ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Νικολάου, κειμένη εἰς τὴν συνοικίαν Παρικιά, κατεχομένη ἀπὸ τοὺς δυτικούς, ἐγκατελείφθη, ἀφοῦ ἐκτίσαν τὰς θύρας. Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀπὸ τὴν Κοινότητα παρεχωρήθη εἰς τοὺς μοναχοὺς della Riforma, οἵτινες κατέφυγον εἰς Σμύρνην. Ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ μονὴ τῶν Καπουτσίνων κατεδαφίσθησαν καὶ ἐγένοντο κῆπος. Αὗται ἀνῆκον εἰς τοὺς Μασονεῖς, οἵτινες ἦσαν ἀδελφότης ἡτις ἐλειτούργει μὲ κίτρινα ἄμφια. Ἡ ἀντίθετος φατρία εἶχεν ἐνορίαν τὸν ἅγιον Σεβαστιανὸν τῶν Δομινικανῶν, ὁ ὁποῖος παρεχωρήθη εἰς τοὺς Γάλλους Καπουτσίνους τῇ συνκινέσει τῶν Μασονῶν. Οἱ δυτικοὶ ἦσαν ἐν διωγμῷ.

(1) Ὁ Βλακτὸς [Χιακὰ Β' 117] ὀνομάζει : Φραγκίστον Δράκον Βουρζέλην καὶ Ἰωάννην Καστέλλην κτλ.

Οἱ γάλλοι ὁμῶς προσεπάθουν διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ των νὰ ἀνχκτήσουν τὴν ἐκκλησίαν των δυνάμει τῆς συνθήκης μεταξὺ Γαλλίας καὶ Τουρκίας, δι' ἧς παρείχοντο προνόμια τινὰ εἰς τοὺς Γάλλους ὑπηκόους. Ἀλλ' οἱ Χῖοι, οἱ ἀντιπαλοῦντες τοῖς δυτικοῖς συμπολίταις αὐτῶν, ἐπεισαν τοὺς Τούρκους ὅτι ἡ ἐν λόγῳ ἐκκλησία δὲν ἀνήκει τοῖς Γάλλοις, ἀλλὰ ἦτο τῶν Μανωλῶν καὶ οὕτω κληρονομήθη πρὸ τοῦ νὰ ἔλθῃ ἡ διαταγὴ καὶ λάθωσιν οἱ Γάλλοι τὴν ἐκκλησίαν των. Οἱ Μανῶες ἐθεωροῦντο ἐπαναστάται καὶ εἶχεν ἐκδοθῇ νόμος, δι' οὗ οὐδεὶς Χῖος ἔπρεπε νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸ δυτικὸν δόγμα. Τοιοῦτοτρόπως οὐδεμία ἐκκλησία δυτικὴ ἔμεινεν ἐν Χίῳ καὶ οἱ ἀπελπισθέντες καθολικοὶ ἠσπάσθησαν τὸ ὀρθόδοξον δόγμα διὰ νὰ ἡσυχάσωσι. Πολλοὶ ὁμῶς ὑπέφεραν τὸν διωγμὸν καὶ ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὴν λατινικὴν ἐκκλησίαν. Ἄλλοι κατέφυγον εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Διήρκεσεν ὁ διωγμὸς οὗτος εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἔτη. Ἐν τούτοις ἡ Ρώμη εἶχε διορίσει βικάριον Χίου τὸν Μπαβεστρέλλην, καὶ ὡς τοιοῦτος διέμεινεν ἐπὶ δέκα ἔτη. Ἐπειτα τὸν εἶχε διορίσει καὶ ἀποστολικὸν βικάριον Σμύρνης. Ὁ Μπαβεστρέλλης διέμενε τὸ ἡμισυ τοῦ ἔτους εἰς Χίον καὶ τὸ ἄλλο ἡμισυ εἰς Σμύρνην.

Ὅτε ἀποκατεστάθη ἡ εἰρήνη, ὁ Μπαβεστρέλλης μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας Βιρμόνδ, ὁ ὁποῖος τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Πάπα Κλήμεντος τοῦ ΙΑ' ὑπερήσπιζε τοὺς καθολικοὺς Χιώτας, προσεπάθησε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ πρῶτον καθεστῶς.

Τὸ κατάρθωσεν. Ἡ Τουρκία ἐπέτρεψε νὰ τῷ δοθῇ ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἥδη κατηρειπωμένη. Ὁ Μπαβεστρέλλης μετέβη χαρούμενος εἰς τὴν Χίον. Νέον ἐν τούτοις ἐμπόδιον.

Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἦτο πλησίον *Τζαμίον*· οἱ Τούρκοι δὲν ἐπέτρεπον παρὰ τουρκικῷ τζαμί νὰ ὑπάρχουν γκιοῦρ, δηλὰ δὴ ἄπιστοι. Ἀλλ' ὁ Μουφτῆς ἀπεφάνθη ὅτι ἐν Δαμασκῷ ὑπῆρχε παρὰ χριστιανικῇ ἐκκλησίᾳ τζαμί, μάλιστα ἐχωρίζοντο δι' ἐνὸς τοίχου, ἐνῶ ὁ Ἅγ. Νικόλαος ἀπεῖχε περίπου ἑκατὸν βήματα.

Οὕτως ἤρχισεν ἡ ἀνοικοδόμησις. Ἐν τούτοις ἐνέσκηψεν ἡ πανώλης τῇ 1716 ἐν Χίῳ. Πολλοὶ ἐκ τοῦ φόβου κατέφυγαν εἰς τὰς ἐξοχάς, ἀλλ' ὁ Μπαβεστρέλλης ἔμεινεν ἐν τῇ πόλει ἐπιστατῶν τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ Ρώμη βλέπουσα τὸν ζῆλον τοῦ Χίου τούτου ιερέως, τὸν προεχείρισεν ἐπίσκοπον Χίου.

Οἱ δυτικοὶ τῆς νήσου ταύτης ἦσαν ἐλεύθεροι. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλῃ τοὺς εἶχεν ἀνακηρύξει ἀληθεῖς καὶ πιστοὺς ὑπηκόους τῆς Τουρκίας. Ἀλλ' ἂν εἶχον παύσῃ αἱ τουρκικαὶ καταδρομαί, ἐφάνησαν δειναὶ διενέξεις μεταξὺ τῶν Χίων καθολικῶν καὶ τῶν Γάλλων. Οἱ Γάλλοι Ἰησουῖται ἀπῆλθον νὰ ἀνχκτήσουν τὰς δημευθείσας περιουσίας καὶ τὰς πωληθείσας. Ὁ ἐπίσκοπος δὲν

ἠθέλησε νὰ προκαλέσουν οἱ Ἰησουῖται τοιοῦτον ζήτημα. Δὲν εἰσηκούσθη, ἀλλὰ ἐζήτησαν τὰς περιουσίας τὰς εὐρισκομένας ἤδη εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων καὶ Ὁρθοδόξων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ διωγμοῦ. Ὁ ἐπίσκοπος εἶχε δίκαιον, διότι ἡ ἀπαίτησις τῶν Γάλλων ἐπέφερε νέον διωγμὸν κατὰ τῶν καθολικῶν Χίων, διότι ἐφοβοῦντο νὰ προσβάλωσι τοὺς Γάλλους ἐνεκα τῆς συμβάσεως. Διὸ ἐφυλακίσθη καὶ ἐτιμωρήθη αὐστηρῶς ὁ ἐπίσκοπος μετὰ τινων ἄλλων οἰκείων του. Μόνον ἐπὶ μεγίστη πληρωμῇ χρημάτων, δηλαδὴ διὰ πιαστρῶν 37,000 ἀπηλευθερώθησαν.

Ἐνῶ ὁ δυστυχὴς ἱεράρχης ἐνομιζέτο ἡσυχος, αἰφνης ἀνεφάνησαν νέα δεινά. Ἰσχυρὸς τῆς Χίου οἶκος ἦτο ὁ τῶν Ἰουστινιανῶν. Μέλη τοῦ οἴκου τούτου κατέφυγον εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἀλλὰ εἰς τὴν Χίον εἶχον διαμείνει τινές, οἵτινες ἦσαν ἰσχυροί.

Ὁ Μπαβεστρέλλης ἐνεκα συμφερόντων περιέπεσεν εἰς τὴν μῆνιν τῶν Ἰουστινιανῶν. Ὁ ἐπίσκοπος οὗτος ἦτο ἄνθρωπος τοῦ καθήκοντος, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ βιβλίου, ὃπερ ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, ἀλλ' ὁ ὑπερβολικὸς ζῆλος βλάπτει. Εἰς ἡμᾶς δὲν ἐνδιαφέρει νὰ προχωρήσωμεν, διότι ὁ σκοπὸς ἡμῶν εἶνε μόνον νὰ κάμωμεν τὸ βιβλίον γνωστὸν. Τὸ βιβλίον τοῦτο συνιστῶμεν εἰς τὸν ἱστοριογράφον τῆς Χίου, διότι ἐκεῖ θὰ εὕρῃ τινα περίεργα καὶ ὀπωσδήποτε ὠφέλιμα διὰ τὴν κεφάλαιον περὶ τῶν καθολικῶν Χίων.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΣΤΟΝ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΝ

Γιὰ σὲ ποῦ στὸ ξύλο θωρῶ καρφωμένο,
Ποῦ βλέπω τὸ σῶμα βουδὸ, νεκρωμένο,
Γιὰ σένα ἕναν ὕμνο νὰ γράψω ζητῶ.

Κλειδωμένο εἶχα πάντα γιὰ σὲ τὸ στόμα,
Μὰ τώρα ποῦ βλέπω τοῦ Χάρου τὸ χρῶμα,
Σὰν ἄνθρωπο αἰώνιο σὲ ψάλλω κ' ἐγώ.

Ποὺς σοῦχει τὰ χέρια φοιτὰ καρφωμένα,
Ποὺς σοῦχει τὰ στήθη βαθεῖα πληγωμένα;
Ποὺς σοῦδωσε πρῶτος φαρμάκι νὰ πιῆς;

Τί ἔκαμες, πές μου, σὲ τούτη τὴ σφαῖρα
Καὶ σ' ἔχουν κρεμάσει μὲ τόση φοβέρα
Ἐπάνω στὸ ξύλο σὰ νάσουν ληστές;

Μιὰ σκέψη μονάχα τὰ στήθη πληγώνει,
Πῶς πέρασαν τόσοι ἀμέτρητοι χρόνοι
Κ' αἰχμάλωτο ἀκόμη ὁ ἐχθρὸς τὸν κρατεῖ!

Ἀφῆστέ με, θέλω κ' ἐγὼ νὰ πλησιάσω,
Ἐλεύθερη θέλω κ' ἐγὼ ν' ἀγκαλιάσω
Μιὰ δόξα π' ἀνοίγει τὰ οὐράνια στὴ γῆ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΙΝΩΚΗΣ

